

Yhteenveto työelämätoimikuntien tilannekuvista vuosilta 2022–2023

Työelämätoimikunnat osallistuvat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen sekä ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen, tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen. Lisäksi ne käsittelevät tutkintokoulutuksessa opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.

Yhteenveto perustuu työelämätoimikuntien tilannekuviin, joiden tietopohjana toimikunnat käyttivät valtakunnallista seuranta-, palaute- ja arviointitietoa vuosilta 2022–2023. Valtakunnallista tietoa on täydennetty toimikuntien omilla vierailukäynneillä ja oikaisupyynnöistä tehdyillä havainnoilla.

Kuluvalle toimikaudelle (1.1.2024–31.12.2026) on asetettu 34 työelämätoimikuntaa (Liite 1). Toimikuntien jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia sekä opetusalaan. Työelämätoimikunnat laativat joka toinen vuosi tilannekuvat omalta toimialaltaan, johon hyödynnetään työelämätoimikuntien vuosittain laatimia tilannetietoja. Aiempien vuosien tilannetietojen ja tilannekuvien yhteenvedot on julkaistu Opetushallituksen verkkosivuilla. Sivulla on myös julkaistu toimikuntakohtaiset tilannekuvat vuosilta 2018–2021.

1. Tietopohja

Toimikunnat ovat täydentäneet valtakunnallista seuranta- ja palaute- ja arviointitietoa omilla havainnoillaan muun muassa vierailukäynneiltään, oikaisupyynnöistä sekä antamistaan lausunnoista. Vierailukäynnit ovat toimikuntien tekemiä laadunvarmistuskäyntejä näyttöympäristöihin.

Työelämätoimikuntien hyödyntämät suoritustiedot on poimittu KOSKI-tietovarannosta ja koostettu tilastomuotoon toimikuntien jäsenten tarkasteltavaksi. Toimikuntien tarkastelemat tilastot eivät ole jatkuvasti päivittyviä, vaan tiedot perustuvat poimintahetken mukaiseen tilanteeseen. Jos koulutuksen järjestäjät ovat tehneet korjauksia suoritustietoihin poimintahetken jälkeen, nämä muutokset eivät näy tilannekuvien pohjalla käytetyissä tilastoissa. Tarkistetut suorituspäämäärät ovat tarkasteltavissa Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Joidenkin oppilaitosten opintohallintojärjestelmiin kirjattujen tietojen siirrossa KOSKI-järjestelmään on edelleen ongelmia arvioijia ja näyttöympäristöä koskien. Tämän vuoksi toimikuntien saamat tiedot voivat olla osittain puutteellisia. Työelämätoimikunnat toivovat järjestelmien kehittämistä erityisesti näiltä osin.

2. Tutkintojen järjestäminen ja tutkinnon osien suorittaminen

Työelämätoimikuntien tilannekuvien mukaan ammatillisia tutkintoja järjestetään maantieteellisesti kattavasti. Erityisesti ammatillisia perustutkintoja järjestetään kattavasti ympäri Suomea ja koulutuksen järjestäjien jakaantuminen heijastelee työelämän alueellista tarvetta ja kysyntää. Järjestämislupien määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta, mutta tutkintokohtaisia vaihtelua esiintyy.

Toimikuntien tilannekuvista käy ilmi, että erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämislupia on runsaasti verrattuna niihin koulutuksen järjestäjiin, jotka järjestävät tutkintoa aktiivisesti. Osassa tilannekuviissa tuotiin esiin huoli siitä, miten voidaan varmistua koulutuksen järjestäjien edellytyksistä järjestää tutkintoja, joita ei ole aktiivisesti järjestetty vuosiin. Toimikunnat toivovatkin, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat päivitetään siinä kohtaa, kun kyseisiä tutkintoja aloitetaan taas järjestää.

Suurimmalla osalla ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on tavoitteena suorittaa koko tutkinto. Vuonna 2023 perustutkinnoissa 92 %, ammattitutkinnoissa 90 % ja erikoisammattitutkinnoissa 95 % suorituksissa tavoitteena on ollut suorittaa koko tutkinto. Määrissä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta edellisiin vuosiin verrattuna. Tietyillä aloilla suoritetaan kuitenkin edelleen runsaasti yksittäisiä tutkinnon osia, joilla esimerkiksi saadaan pätevyys tai kelpoisuus tiettyihin työtehtäviin tai ammatteihin. Osa työelämätoimikunnista toivoisi, että yksittäisiä tutkinnon osia suoritettaisiin entistä enemmän oman osaamisen laajentamiseen ja työelämän nopeasti muuttuviin tarpeisiin vastaamiseen.

3. Osaamisen arviointi

3.1. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmat

Työelämätoimikunnat antavat pyynnöstä lausuntoja koulutuksen järjestäjien osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista opetus- ja kulttuuriministeriölle. Työelämätoimikuntien jäsenet myös tutustuvat toteuttamissuunnitelmiin tehdessään vierailukäyntejä oppilaitosten näyttöympäristöihin. Toimikuntien havaintojen mukaan osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien laatu on parantunut, mutta osassa suunnitelmia on vielä kehitettävää.

Toimikuntien tilannekuviissa nostettiin esille, että toteuttamissuunnitelmia ei ole aina laadittu tutkintokohtaisesti, jolloin suunnitelmat eivät välttämättä toimi arjen työvälineenä. Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmia olisi myös hyvä jalkauttaa aktiivisemmin oppilaitoksen toimintaan ja henkilöstölle sekä hyödyntää entistä enemmän myös työelämän kanssa tehtävässä yhteistyössä.

3.2. Näytöt

Valtakunnallisen opiskelijapalautteen mukaan, opiskelijat ovat hyvin tyytyväisiä näyttöjen järjestämiseen. Opiskelijat ovat osallistuneet näyttöjen suunnitteluun ja kokevat näyttöjen tehtävien vastaavan todellisia työelämän työtehtäviä. Opiskelijat myös kokevat, että heidän osaamistaan on arvioitu kriteerien mukaisesti.

Toimikuntien havaintojen mukaan, näytöt suoritetaan pääsääntöisesti työpaikoilla – tutkintokohtainen hajonta on kuitenkin merkittävää. Vuonna 2023 ammatillisten tutkinnon osien näytöistä n. 68 % on järjestetty työpaikoilla ja n. 19 % oppilaitoksessa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa työpaikalla on järjestetty taas 79 % näytöistä. Oppilaitoksessa järjestettävät näytöt korostuvatkin erityisesti perustutkinnoissa. Työpaikalla järjestettyjen näyttöjen määrä on kasvanut edellisistä vuosista. Kasvua selittää osaltaan puutteellisten ei tietoa - kirjausten väheneminen tietoaaineistoissa.

Toimikuntien vierailukäynneillä tehtyjen havaintojen mukaan, oppilaitoksessa järjestettyjä näyttöjä perustellaan muun muassa opiskelijan työturvallisuuteen tai alaikäisyyteen liittyvillä syillä.

Oppilaitosnäyttöjä järjestetään myös tilanteissa, joissa esimerkiksi oppilaitoksen tilat, laitekanta tai simulaattorit ovat työtehtävien kannalta soveltuvampia näyttöympäristöjä kuin työpaikan. Lisäksi joissain tutkinnoissa tietyt tutkinnon osat suoritetaan pääsääntöisesti oppilaitoksessa tutkinnon osan luonteen tai kausiluontoisten työtehtävien vuoksi. Erityisesti pienissä työpaikoissa opiskelijoiden ottaminen koulutus- tai oppisopimusjaksoille voi myös aiheuttaa merkittäviäkin taloudellisia tai toiminnallisia riskejä yritykselle eikä työpaikoilla ole välttämättä tarpeeksi resursseja opiskelijoiden ohjaamiseen tai näytön järjestämiseen. Lisäksi koulutuksen järjestäjät saattavat järjestää näyttöjä oppilaitoksessa perustuen opiskelijan erityisen tuen päätökseen.

Toimikuntien tilannekuvien mukaan osassa oppilaitoksessa järjestetyistä näytöistä, osaamisen osoittaminen oppilaitosympäristössä on perusteltua, mutta joissain tapauksissa syyt eivät välttämättä ole riittäviä. Useamman työelämätoimikunnan tilannekuvassa toivottiin, että alueellista työelämäyhteistyötä kehitettäisiin entistä enemmän, jolloin myös työpaikoilla suoritettujen näyttöjen määrä saattaisi lisääntyä.

3.3. Arvioijat

Työelämätoimikuntien tekemien havaintojen mukaan, opettajan ja työelämän edustajan yhdessä arvioimien näyttöjen määrä on hieman lisääntynyt edellisiin vuosiin verrattuna. Kaksikantaisesti arvioitujen näyttöjen määrä heijastelee työpaikalla järjestettyjen näyttöjen lisääntymistä, esimerkiksi vuonna 2023 noin 91 % työpaikalla järjestetyistä näytöistä arvioinnissa oli mukana työelämän edustaja. Vaikka kaksikantaisuus toteutuu entistä paremmin, toimikunnat kokevat, että pelkkien opettajien arvioimia ammatillisten tutkinnon osien näyttöjä tehdään edelleen liikaa. Tutkintokohtaista sekä koulutuksen järjestäjäkohtaista vaihtelua esiintyy melko paljon.

3.4. Oikaisupyynnöt

Työelämätoimikunnat ovat käsitelleet ammatillisten tutkinnon osien oikaisupyyntöjä ja yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden oikaisupyyntöjä. Saapuneiden oikaisupyyntöjen määrissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna. Työelämätoimikunnat ovat havainneet oikaisupyyntöjä käsitellessään, että arvioinnin tarkistamista ja oikaisua koskevat prosessit eivät välttämättä ole opiskelijoille selviä. Toimikunnat ovat myös havainneet, että arviointidokumentaatio on saattanut olla osittain puutteellista.

Työelämätoimikuntien sihteeristön laatimat tukiaineistot ovat koulutuksen järjestäjiltä saadun palautteen mukaan otettu hyvin vastaan ja niillä pyritään lisäämään opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien tietoa oikaisupyyntöprosessista.

4. Tutkintojen perusteet ja tutkintorakenne

Työelämätoimikunnat osallistuvat oman toimialansa tutkintojen sekä tutkintorakenteen kehittämiseen. Toimikunnat antavat lausuntoja tutkintorakenteen muutosesityksistä ja tutkinnon perusteluonnoksista. Toimikunnat voivat myös tehdä aloitteita toimialaansa kuuluvien tutkintojen tai tutkintorakenteen kehittämiseksi. Toimikunnat käyvät tutkintojen perusteasiatuntijoiden kanssa vuoropuhelua tutkintojen perusteiden kehittämistyössä ja uudistavat tutkintoja tiiviissä yhteistyössä. Toimikunnat osallistuvat tutkinnon sisältöjen muotoiluun perusteiden uudistamisprosessin alusta alkaen ja seuraavat tutkinnon perusteiden toimeenpanoa.

Suurin osa työelämätoimikunnista kokee, että nykyiset tutkinnon perusteet vastaavat hyvin työelämän tarpeisiin. Vierailukäynneillä tehtyjen havaintojen mukaan koulutuksen järjestäjät ovat pääasiassa tyytyväisiä tutkinnon perusteisiin. Ammattitaitovaatimuksissa on kuitenkin havaittu jonkin verran päällekkäisyyttä perustutkinnon ja ammattitutkinnon välillä ja jotkin tutkinnot saatetaan kokea liian haastaviksi tai sisältökuvaukset vaikeaselkoisiksi. Osa toimikunnista on tehnyt aloitteita oman toimialansa tutkintojen kehittämiseksi, joita on käsitelty tutkinnon perusteasiantuntijoiden kanssa.

5. Yhteiset tutkinnon osat

Työelämätoimikunnat ovat keränneet kokemuksia yhteisten tutkinnon osien suorittamisesta vierailukäynneillään. Ytoja järjestetään oppilaitoksissa monilla eri tavoin, kuten verkko-opetuksena, työpajoina tai intensiivitoteutuksina ja usein testit ja tentit ovat tarkoituksenmukaisia ytojen osaamisen osoittamisessa. Toimikuntien havaintojen mukaan yhteisiä tutkinnon osia ei kuitenkaan vielä integroida ammatillisiin tutkinnon osiin laajasti. Integrointia hankaloittaa muun muassa yhteisten tutkinnon osien arvioijien kelpoisuusvaatimukset ja monitahoisen yhteistyömallin rakentaminen oppilaitoksissa ja työelämän kanssa. Ytojen integrointia tapahtuu kuitenkin enenevässä määrin ja osalla koulutuksen järjestäjistä on jo luotu tehokkaat prosessit ytojen integrointiin. Joissakin tilannekuville tuotiin esille, että koulutuksen järjestäjät ovat myös esittäneet toiveita yhteisestä ohjeistuksesta integroinnin toteuttamiseen.

Toimikuntien vierailukäynneillä tekemien havaintojen mukaan yhteisissä tutkinnon osissa ei välttämättä tunnusteta tai tunnusteta tarpeeksi aiempaa soveltuvaa hankittua osaamista. Yhteisten tutkinnon osien sisällöt saattavat lisäksi olla hieman epäselviä opiskelijoille ja osa opiskelijoista voi myös kokea ytojen suorittamisen haastavaksi.

Työelämätoimikuntien toiminnan tueksi on perustettu YTO-asiantuntijapooli, jonka asiantuntijoita toimikunnat voivat kutsua kokouksiinsa keskustelemaan yhteisten tutkinnon osien suorittamiseen liittyvistä kysymyksistä. Poolin asiantuntijat tukevat toimikuntia yhteisten tutkinnon osien ja niiden osa-alueiden laadunvarmistuksessa.

Lisätietoja työelämätoimikuntakohtaisista tilannekuville on saatavilla koulutusalueittain Opetushallituksen verkkosivuilla syksyn 2024 aikana.¹

¹ <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/amatillinen-koulutus/tyoelamatoimikunnat>

Liite 1.

Työelämätoimikunnat toimikaudella 1.1.2024-31.12.2026

Ajoneuvoalan työelämätoimikunta
Elintarvikealan työelämätoimikunta
Esittävien alojen työelämätoimikunta
Hius- ja kauneudenhoitoalan työelämätoimikunta
ICT-alan työelämätoimikunta
Ilmailu- ja merenkulkualan työelämätoimikunta
Kasvatus- ja ohjausalan työelämätoimikunta
Kone- ja tuotantotekniikan työelämätoimikunta
Kuntoutuksen ja osallisuuden vahvistamisen työelämätoimikunta
Liiketoiminnan työelämätoimikunta
Liikunta-alan ja valmennuksen työelämätoimikunta
Logistiikan työelämätoimikunta
Luonto- ja ympäristöalan työelämätoimikunta
Maarakennus-, kivi- ja kaivosalan työelämätoimikunta
Maaseutuelinkeinojen, eläintenhoidon ja hevostalouden työelämätoimikunta
Matkailualan työelämätoimikunta
Media-alan työelämätoimikunta
Metsäalan työelämätoimikunta
Prosessiteollisuuden työelämätoimikunta
Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan työelämätoimikunta
Puutarha-alan työelämätoimikunta
Puuteollisuuden ja veneenrakennusalan työelämätoimikunta
Ravitsemisalan työelämätoimikunta
Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon työelämätoimikunta
Sähkö-, automaatio- ja energia-alan työelämätoimikunta
Taideteollisuusalan työelämätoimikunta
Talonrakennus- ja pintakäsittelyalan työelämätoimikunta
Talotekniikan työelämätoimikunta
Tekstiilin ja muodin työelämätoimikunta
Terveysalan työelämätoimikunta
Tullikauksen työelämätoimikunta
Tuotannon esihenkilötyön, teknisen suunnittelun ja tuotekehitystyön työelämätoimikunta
Turvallisuus- ja tullialan työelämätoimikunta
Yrittäjyyden ja johtamisen työelämätoimikunta